

ՆՈՐ-ԴԱՐ

№ 158 ՏՄՍՆԵՆԹԵՐՈՐԻ ՏԱՐԻ Զորքաբարձի, 6 Սեպտեմբերի 1900 Չորեք. արթի, 6 Սեպտեմբերի ՏՄՍՆԵՆԹԵՐՈՐԻ ՏԱՐԻ № 158

Տարեկան 10 բուրլի, վեց ամիսը՝ 6 բուրլի, երեք ամիսը՝ 3 բ. 50 կ., ամիսը՝ 1 բ., համար 5 կ.:
Բաժանորդ գրուած են Թիֆլիսում մի քանի խմբակներում:

Խմբագրութեան հասցեն՝ Тифлисъ, Редакция „Норъ Даръ“,
կամ Тифлисъ, Редакция „Норъ Даръ“

Խմբագրութիւնը բաց է ամեն օր (բացի ամս օրերէն) ժամը 9-ից մինչև 2-ը: Ցայտարարութիւններն ընդունուած են ամեն լեզուներով: Ցայտարարութիւնները բառին 2 կ., բնական լեզուները համար կրկնապատկի:

„Նոր-Դար“-ի խմբագրութիւնն օգոստոսի 16-ից տեղափոխուած է Դաւիթբէկապ փողոց (Թիֆլիսի սի ժողովարանի և „Վրուժով“-ի միջև, Գոյովիճակ-պրոսպեկտից) տուն Գուստուայի, № 5

ՔՈՎԱՆԴԱՅԻՆՈՒԹԻՒՆ

Կորստաբեր գրութիւն:
Քրոնիկոն.— Լուրեր:
Մեզ գրուած են.— Կաշիքից: Ախալ-խալից: Մարաղայից:
Պոստի հայ թերթիցից:
Թիֆլիսի Կ. Թ. Ի. Ե. Բ. — Կուշ-կալից: Նամակ Մանջուրիայից, Խաբարի: Նամակ Կիպրոսից, Նիկիոսի:
Քաղաք ա կ ա ն.— Անցքերը 2ինաս-տանում:
Հեռագրերն եւ:
«Նոր-Դար»-ի պատասխաններ:
Բանասիրական.— Մայրաքաղաք:
Տեղեկատուութիւն:
Յայտարարութիւններ:

ԿՈՐՍՏԱՐԵՐ ԴՐՈՒԹԻՒՆ

(Նամակ ա. Էջմիածնից)

Սրտածմբիկ են պատմութեան այն էջերը, որոնք Մայր Աթոռի պարտեզի և այդ պարտեզի տալու համար թափառաշրջիկ դարձած հայրապետներն ու նախնիներն մտքացանկով են նկարագրութեամբ են լցուած: Էջմիածնի մասերը խառն անբաժան է եղել անտեսական անակոխեան հետ: Այդ խնդիրը վերջին հայրապետներն հոգա-ծութեան առարկան է եղել: Երջանկա-լիքաւոր Գեորգի Գ. կաթողիկոսը, որ շատ, բայց հիմնաւոր ծախքեր էր անում, ուղարկութիւն էր դարձնում անտեսա-կանի վրայ: Նա ճեմարանի վրայ յիշատի-շատ փող ծախեց, ոչինչ չէր լինելու ճեմարանի համար. աղքատ ճեմարան աղ-գասէր հայրապետի արժէքը հասկանա-լով առատաբեր իւր առաքելը. ճեմարանն առատ նուիրաբերութեանց առիթ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԱՍԻՆԻՆԻ

(Ա. Փոքրաբարձի)

Հաս ու շատ դարեր առաջ մի հըռ-չակաւոր ծերունի, որ հիսուսային մի հետաւոր երկրի թագաւոր և միանգա-մայն բանաստեղծ էր, երգել է ծովի ա-փին մի հրաշալի գեղեցիկ պոէմա և ին-քն այնպէս է ոգեւորուել իւր երգով, որ արտասուել է, և նրա արտասուքի ա-մեն մի կաթիլն ուղիւստուն ընկնելով մարգարիտ է դարձել: Երեք հարիւր տարի անցնելուց յետոյ այս մարգարիտ-նեղից ամենագեղեցիկը, որ սրբի ձև ունէր, դասն ծովի յատակից, և Վենետի-կի դոմն *) այդ մարգարիտն ընծայ բե-րեց նորին գերազանցութիւն Գոնտարինի Գոնտարնուն, որ Սաօ հասարակապե-տութեան նախադասներէն մէկի ամու-սինն էր: Գոնտարինին գեղեցիկ էր, հա-րուստ, հաշակաւոր և առաքելի, սակայն ոչ բաղաւոր: Իւր ամուսնութեան եր-

դարձաւ: Թերթեցէր հին «Երաբար»-ները և դուք հազարների շարքեր կրթանէք յանուն ճեմարանի նուիրաբերութեան: Գե-որգ մեծածախս հայրապետը իւր յաջոր-դին անակոխութիւն չէր ունենում: Մայր Աթոռը անտեսական բա-րուր վիճակի մէջ էր, թէ և ոչ շատ հա-րուստ: Բարեկիցաւոր Մակար Ա. հայ-րապետը յայտնի եղաւ իւր անտես ու խոնհմ կառավարութեամբ. նա ճեմարանն ու վանքը բարձր վիճակի մէջ պահելով հանդիմա՛ միւս բանական խոշոր գումար էլ անտեսեց և գանձարանը իւր թողնելով վախճանուեց: Այս ուղիղ գը-ծուած ճանապարհը պիտի շարունա-կուէր և առաւել բարեւորման հասնէր վանքի տնտեսական վիճակը ներկայ Վենիսիանի օրով, որ անտեսութեան պաշտպան է հանդիսացել միշտ և մինչ իսկ անտեսական խրատներ էլ է գրել:

Սակայն ծածկել և չցատկ չենք կա-րող այն անտեսական կրթիցի վրայ, որ արդու է այսօր ա. Էջմիածնում: Գան-ձարանում կուգէլ չէլայ, միւս բաններն ի-րենց յապրուստի գրամն ամբողջով չեն անտեսում, ընթացիկ գործերը կանգնու-ն են գրամի պատճառով կային: Ընթացիկ անշուշտ կրթնաբարձրութիւն, թէ ինչն է պատճառն այդ ողորմելի գրութեան, բանի որ ս. Էջմիածնի կա-լուածները չեն պատկառու, այլ աւելա-ցել են վերջին տարիները (Մարց և հալաբիլին), բանի որ ոչ մի հայրապե-տի օրով միանուց չէլային դրամ հան-գանակուած չէլ. ինչպէս այժմ, քանի որ արդի հայրապետը տնտեսագէտ է կային: Գլխաւոր պատճառներն են այդ անկման 1) ամհատարմութիւնը, 2) կալուած-ների անտէրութիւնը, 3) հացկատակների անվերջ աճումն և 4) մի քանի եկա-մուսների ժամանակաւ որ փակուում: Ան-հատարմութեան օրինակներ յառաջ

ընդ տարին նա թափել էր իւր միակ աղջիկը, և քանի որ այդ դժբաղդ օ-րուանից մինչև այս աւելի ճեմարտափո-քան հաւանական աճը պատմութեան սկիզբը, որի մասին ներքեւում պիտի խո-սուի, այնքալ էր տասն և երկու տարի, ուստի ոչ նա և ոչ էլ իւր ամուսինը համարձակուում էին յուսալ, որ ողորմած Աստուած մեռածի փոխարէն կը պարգե-կընէր մի ուրիշ երեխայ:

Մի անգամ, երբ Գոնտարինին դուրս էր գալիս իւր գոնդոլից և ուզում էր գնալ դէպի Campo S. Zanipolo տաճա-րը քարոզ լսելու, նրան կանգնեցրեց մի խնդհ կին, որ գրկած ունէր երկու հի-ւանդոտ և պատուաւոր չորեքով երե-խայ, և ողորմութիւն խնդրեց նրանից: Գոնտարինին տուեց նրան մի ցեխին (ոսկի դրամ), որի համար խնդհ կինը երախտագրաւոր բացակայեց:

— Ներք գերազանցութիւն, Աստուած օրհնէ ձեզ և ձեր դասակներին, թող Աստուած ամբողջ ձեզ ուրախութիւն և երջանկութիւն պարգեւէ:

Գոնտարինին շիթութեց և շտապով մտաւ Ս. Ցանիպոլո տաճարը, որտեղ այդ օր վարդապետը քարոզ էր անում մանուկների դատարարութեան մասին և պատմում էր իւր ունկնդիրներին Գոր-

բերին իսկ աւելորդ է, որովհետև այդ արտան այժմ ա. Էջմիածնում այնքան ընդարձակ ծաւալ է ստացել, որ քիչ է մնում առաքելութիւնների շարքը մտնի: Վանքի գինեանից գինեները գրկել գիւղը, շտեմարանները՝ ցորեն, չրտացանկերը ալիւր, ազարակից իւղ, կաթ, մածուց, պանիր, խոհանոցից՝ պաշտեղէն, հաց և կերակուր (ամեն բանից մեծ քանակու-թեամբ հասկացէք) կային սովորական բաներ են դարձել:

Բայց սրանք դեռ մանր տեսակն են. անհարազատութեան խոշոր օրինակներից մէկը պատմեմ, որի մանրամասնութիւնը դեռ մոլոր է ինձ համար: Իսկ թէ որ-քան ուղիղ է, այդ կողմակազմի վար-դապետը թող գրէ: Խօսքս Մարցի կա-լուածի համար է: Մարցի Էջմիածնական կալուածի գործն սկսուած է կարծեմ երկու տարի յառաջ, այսինքն այդ կա-լուածը ձեռք է բերուած: Ս. Էջմիա-ծին իւր մասը պետական մասից և ե-րեք մասնաւոր մարդկանց մասերից ձե-րել է ուզում, պէտք է բաժանել: Վան-քին հասնելու է 12,000 դեսետին, մաս-նաւորներին 9000: Կալուածատէրերը յաջողեցնում են մի ինչ որ պարոնի լիա-զօր կառավարիչ կարգել տալ Էջմիած-նապետական կալուածի վրայ նախ քան բաժանելը, որպէս զի գործ ունենալով Էջմիածնի լիազօր ներկայացուցչի հետ՝ հնչուութեամբ առիթի բաժինը ձանկն: Այդ մասին վեհաքանութեւն խօսք է լինում սինոդականների հետ և որոշում է կա-ռավարիչ նշանակել: Անցնում է մի առ-ժամանակ, կտտարում են մի քանի աշ-ցիկութիւններ, բաժանում են կալուած-ները և, ինչ էք կարծում, Էջմիածնի անկախ բաժին է ստանում, որ ուրա-խութեամբ պատրաստ է փոխել իւր 12,000 դեսետային կալուածատէրերի 9,000-ի հետ: Սինոդը Թիֆլիսի կոն-սիստորի միջոցով բողոքում է այդ դէպ-քի համար և խնդրում է կալուածները նորից բաժանել. բայց պետական կա-լուածների վարչութիւնից թուղթ է գրու-ւում, թէ վանքի կալուածների կտա-վարչի ձեռքը մի կնիքակ է եղել, որով նա լիազօր է ճանաչուել վանքի կող-

մից սինոդականների համաձայնու-թեամբ, որեւէ և բաժանումն օրինա-կան է եղել: Սինոդականները զարմա-նում են, որովհետև ինչ որ կոնկրետը կայ, իրենք չգիտեն, կոնկրետը սկսել է, սակայն այլ: Այս գործի մասին, ասում են, մի թուղթ էլ է եղել Թիֆլիսի կոն-սիստորից, բայց սինոդի սեղանի վրայ միայն ծաղկել է երեսցել. իսկ թուղթն անյայտացել: Այս էլ թող հերքեն:

2 Վանքի կալուածները յատուկ կա-ռավարիչներ չունին, միայն կալոցին նշանակում են կալաւարիներ, տգէտ, խնդհ և անհարազատ մարդկանցից: Սը-րանց ազդեցութիւնն այն է լինում, որ գիւղացիները երեսն են առնում, վանքը գրկում է իւր շահերից, կալաւարին հիւրասիրելով իրենց բուն են հաւա-քում և... և ուրիշ շատ բաներ:

3) Այս վերջին տարիներու այնքան հայտատուներն են թափուել վանքը, որ վեհաքանութեւն, սեղանատանը, վան-քում, գոմանոցում, մէկ խօսքով ամեն ուրեք կրօնադիպէր վրտացող վանքի-ների, մշտնիկների կային կային, որոնք աղբում են վանքի հաշուով առանց վաստակի և շատերը նախկինում վարչի են աւարտում: Միայն աւելի ա-ռաջին տարին համար և այս պարտա-բայծերին դուրս վանքի համար մի հայրապետական կեանք պէտք է:

4) Մի քանի կալուածների եկա-մուսները ժամանակով ընդհատուած են զանազան նորոգութիւնների և նոր շի-նութիւնների պատճառով:

Այս թէ ինչու կրկնվի է տիրում Էջ-միածնում:

Այս բոլորի փոխարէն գիտէք այժմ ինչ են մտածում, ինչպէս են ուզում տեղի լցնել: Ուզում են ճեմարանի ու-սուցիչների ուսմանը պակասացնել (ի հարկէ այնուհետև ոչ լաւ ուսուցիչը կըմնայ), լսարանները միացնել, առա-քանները կրճատել. ուրիշ խօսքով՝ Գեորգ կաթողիկոսի ճեմարանը դարձնել մի խաղաղարան: Անտոնիոս

մից սինոդականների համաձայնու-թեամբ, որեւէ և բաժանումն օրինա-կան է եղել: Սինոդականները զարմա-նում են, որովհետև ինչ որ կոնկրետը կայ, իրենք չգիտեն, կոնկրետը սկսել է, սակայն այլ: Այս գործի մասին, ասում են, մի թուղթ էլ է եղել Թիֆլիսի կոն-սիստորից, բայց սինոդի սեղանի վրայ միայն ծաղկել է երեսցել. իսկ թուղթն անյայտացել: Այս էլ թող հերքեն:

2 Վանքի կալուածները յատուկ կա-ռավարիչներ չունին, միայն կալոցին նշանակում են կալաւարիներ, տգէտ, խնդհ և անհարազատ մարդկանցից: Սը-րանց ազդեցութիւնն այն է լինում, որ գիւղացիները երեսն են առնում, վանքը գրկում է իւր շահերից, կալաւարին հիւրասիրելով իրենց բուն են հաւա-քում և... և ուրիշ շատ բաներ:

3) Այս վերջին տարիներու այնքան հայտատուներն են թափուել վանքը, որ վեհաքանութեւն, սեղանատանը, վան-քում, գոմանոցում, մէկ խօսքով ամեն ուրեք կրօնադիպէր վրտացող վանքի-ների, մշտնիկների կային կային, որոնք աղբում են վանքի հաշուով առանց վաստակի և շատերը նախկինում վարչի են աւարտում: Միայն աւելի ա-ռաջին տարին համար և այս պարտա-բայծերին դուրս վանքի համար մի հայրապետական կեանք պէտք է:

4) Մի քանի կալուածների եկա-մուսները ժամանակով ընդհատուած են զանազան նորոգութիւնների և նոր շի-նութիւնների պատճառով:

Այս թէ ինչու կրկնվի է տիրում Էջ-միածնում:

Այս բոլորի փոխարէն գիտէք այժմ ինչ են մտածում, ինչպէս են ուզում տեղի լցնել: Ուզում են ճեմարանի ու-սուցիչների ուսմանը պակասացնել (ի հարկէ այնուհետև ոչ լաւ ուսուցիչը կըմնայ), լսարանները միացնել, առա-քանները կրճատել. ուրիշ խօսքով՝ Գեորգ կաթողիկոսի ճեմարանը դարձնել մի խաղաղարան: Անտոնիոս

րեի մէկը գաղտնի մտել էր ներս և թո-ղի էր մէկ երեխայ, որի լացի ձայնն արդէն վերջն են լսել և գտել երեխա-յին մէն-մենակ, իսկ և իսկ նորին գերա-զանցութեան սենեակում և յատկապէս արծաթեայ օրօրոցում տեղադրուած, որի արդէն 12 տարի դատարկ էր մնա-ցել: Գոնտարինին բարկացաւ ամենքի վրայ և հրահրելով բոլորին՝ շտապով գը-նաց իւր սենեակը:

Յիւրաի, արծաթեայ օրօրոցում տե-տաւ զանի նման ողիտակ. խոշոր կապ-տագոյն աչքերով մի աղջիկ: Երբ Գոն-տարինին մօտեցաւ նրան, աղջիկն իս-կոյն և եթ դադարեց լաց լինելուց և երկարացրեց իւր ձեռները գէպի նա: Գոնտարինին մօտեցաւ այն պահաւանին, ուր պահուում էին իւր թանկագին իրե-րէնքները, պահաւանը բացած գտաւ և գոժի ընծայած շքեղագործ մարգարիտն անյայտացած: Այդ ժամանակ Գոնտարի-նին հասկացաւ, որ Աստուած Ս. Ցա-նիպոլո տաճարում աղթք անելիս իւր արդի խորքն է թափանցել և լսել է աղբաւ կնոջ բարեմաղթութիւնները: 2ափազանց ուրախացած՝ Գոնտարինին հազրեց երեխային իւր սիրելի աղջկայ չորեքը և ամուսնուն կոչելով պատմեց

ԳՐՈՆԻԿՈՆ

Թիֆլիսի քաղաքային խորհուրդն իւր սեպտեմբեր 4-ի նիստին, յարգելով Կովկասի գիւղատնտեսական ընկերու-թեան խնդիրը, որոշեց Ալեքսանդրեան այգին յատկացնել առաջիկայ 1901 թ. բացուելից կովկասեան գիւղատնտե-սական ցուցահանդէս սարքելու հա-մար:

— Սեպտեմբերի 4-ին Ախալքալաքի գաւառի հացաբզէզներից մասնաւոր գիւղերը մեկնեցին երկրագործութեան սինիստորի Կովկասի լիազօրի կողմից՝ ազդուում պ. Սահակեան և Թիֆլիսի նահանգապետի պաշտօնակատարի կող-մից՝ առանձին յանձնարարութիւնների պաշտօնեայ պ. Բարանովսկի, որոնք պէտք է ճշտու որոշեն բնակիչների կը-րած վնասները, պատշաճաւոր օգնու-թիւնը հասցնելու համար:

— Կովկասի հանքային ջրերի (էսսենցիա, Նաբալա) արտադրու-թիւնը դէպի ներքին Ռուսիա թէ և ա-ճում է վերջին տարիներու, սակայն և այնպէս, կայսրութեան մէջ գործածուող արտադրանքներն ջրերի հետ համեմա-տած, անշան է: Այսպէս՝ 1897 թ. ար-տադրուած է 133,455 շիշ, 1898 թ. — 130,310 և 1899 թ. — մօտ 240,000 շիշ: Կովկասեան հանքային ջրերի գը-լաւոր սպառողները հանդիսանում են Մոսկուա, Պետերբուրգ, Կիև, Օդեսսա, Վիլնա քաղաքները: Այսքան քիչ արտա-հանութեան պատճառներից մէկը, ինչ-պէս բացատրել է հանքային գլխաւոր վարչութիւնը, ջրերի չափազանց թանկ գններն են, որի վրայ աղբում է շիշերի թանկ արժէքը:

— Ֆինանսների մինիստրութեան մէջ ստացուած նախնական տեղեկութիւննե-րից երևում է, որ յունուարի 1-ից ց 1 յունիսի 1900 թ. պետական սովոր-ական եկամուտներից ստացուած են 622 միլիոն բուրլի և արտակարգ եկա-մուսներ 1,2 միլ. բուրլի: Անցած 1899 թ-ուի նոյն ժամանակամիջոցի հետ հա-մեմատած, այս տարի սովորական եկա-մուսներն աւելացած են 22 միլիոնով,

նրան ամենայն ինչ — աղքատի բարեմոդ-թութիւնները, իւր աղթքը, երազը և կատարուած հրաշքը: Նորին գերազան-ցութիւն ձիովանի Գոնտարինին կարծիք յայտնեց, թէ, հաւանականաբար, գործն է տարել մարգարիտը և այս երեխային թողել. սակայն տեսնելով կնոջ այդչափ ուրախութիւնը, նա աւելացրեց, որ ինքն էլ շատ ուրախ կըլինի, եթէ երեխան իրենց մօտ մնայ հարազատ աղջկայ փոխարէն:

Այս դէպքը սուրբ Մարգարիտի տոնի օրը պատահեց, ուստի որոշուեց երե-խային Մարգարիտ անունով, բայց երբ աղջիկն սկսեց խօսել (թոթովել), «Մար-գարիտ» անուն փոխարէն միշտ «Մայ-գարիտ» էր ասում և վերջ ի վերջոյ բո-լորն էլ սկսեցին այդպէս կոչել նրան:

Մայրաքաղաքի շատ շուտ էր մեծանում և ամբողջ Վրաստանում ամենագեղեցիկ աղջիկը կըլինէր, եթէ միայն այդչափ դարձնալի գունատ չլինէր: Գոնտարի-նու տան սպասարարներն ու վեհապետի նախնական կանայք աշխատում էին այս գեղուն. թիւնը վերաբերել գործերի և գըն-չուների պատրիկական արհամար, բայց փոքրիկ Մայրաքաղաքի մի այնպիսի աղջի-ու չընաղ գէմը ունէր, մի այնպիսի քաղցրահնչուն և դիրքական ձայն, որ

*) Դոժ կոչուած էին վենետիկ լեւոսները:

*) Այս
պ, Կըն.

ին, կընշանակէ Խաբըրինից մինչև Թիֆլիս ճանապարհորդելէ գընթէ կընդու ամիս ու կէս:

Խմբ

ներուց յետոյ, ուսմանը չվարանցելին Պետերբուրգ տանելու չէլիս Սեֆի Եղգին ինչ նշանաւոր դրաղարանը: Ինչո՞ւ վարանում են Պեկինում այժմ, երբ աւելի իրաւունք կայ վարուելու առանց այլ և այլի: Աղքատացած 2 խնամանք քիչ բան կարող է տալ ի վարձատրութիւն սարսափելի գաղանթ ինքնիքի պատճառած վնասներէ: Գրադարանի կորուստը հարուած կը լինի ողորակ նրա սրտին և վրիժառու եւրոպային, Սմերկային ու Ստրային տնտեսն ոգուտնեղ կը տայ գիտնական տեսակէտից: Աւելի ներկայացել է: Ատուած գիտէ, նորից կը ներկայանայ արդեօք երբ և ինչէ՞:

ՀԵՌԱԳՐՆԵՐ

ՀԱՆՔՀԱՅ, 4 սեպտեմբերի. — Խնամակալ-կայսրուհին օգոստոսի 26-ին գնացել է Քիշինովս, Թայլիւնֆուի մօտ:

Թուանին և նրա գործակիցներին պատժելու խնդրի վերաբերմամբ Լի. Տունգ 2 միլիոն ցանկալի է համարում, որ դաշնակիցները կազմեն այն անձերից ու ցանկը, որոնց յանցանք են համարում, և պատշաճաւոր պահանջներ անեն:

ԼԻՍՍԱՒՈՆ. — Գործուղարկայի կառավարութիւնը գիմն Մոգամբիլի նահանգապետին մի հեռագրով, որով Կրիզերին թոյլ է տալիս Լորենց-Մարկիզէից մեկնել եւրոպա, բայց նահանգապետը պէտք է առաջուց հաւատարմայ, որ Կրիզերին իսկապէս եւրոպա է գնում. նահանգապետին հրաւիրում է ձեռք առնել բոլոր նախագիտութիւնները, որ Կրիզերին ապահով գրութեան մէջ լինի և յարգանքով վարուեն նրա հետ:

ՊԵԿԻՆ. — 1,500 գերմանացի զաւտալին թնդանօթներով, գնեցելու հետքեր հրամանատարութեան տակ, գիմնցին գէպի հարսու: Արշաւանքի նպատակի մասը ոչինչ յայտնի չէ, բայց ասում են, որ գործը վերաբերում է Պատմութիւն տանող երկաթուղու վրայ գտնուած Սիէնյանը վերցնելուն, որտեղ շատ «Մեծ բուռնցիներ» են հաւարուի:

Գնեցելու Լինկիւր տեղեկացրեց, որ ինքը հրաման է ստացել դուրս գալու Պեկինից ուստաց զորքերի մի մասի հետ: ՊԵՏՈՐԻԱ. — Երկրաւորական ընկերութեան երկաթուղին պաշտօնագրի վերցրած է գնեցելու Լինկիւրական իշխանութեան տրամադրութեան տակ:

ՊԵԿԻՆ. — Ռուսաց զորքերն սկսել են հետգնալ հեռանալ Պեկինից: Օտարերկրեայ տեղագրագ զորքի թիւը Պեկինում հաւասար է 70,000-ի, որոնց 22,000-ը ճափոնացիներ են: Ճափոնական զինուորը պահանջում է հեռացնել 15,000 ճափոնական զինուոր, որոնց ճափոնական, սակայն, պահանջի պիտի պահի թունդ-ժուրի և 2 խանհոսանի միջև. այնտեղ գտնուած անգլիական և ամերիկեան զորքերն ենթարկուցին զանազան յարձակումների, որի ժամանակ սպանուած են շատ «Մեծ բուռնցիներ»:

ՆՈՐ-ԳԱՐ-Ի ՊԱՏՄԱՐԱՆՆԵՐ

Բագու, Պ. Ա. Ա. — 26ր նամակն ստացել եմ, հեռաքրքրութեամբ կարգացել և շարել տուի:

ԵՐԵՎԱՆԻ ՍՊԱՐԿԻՆԵՐ

ԸՆԴՐՈՎԱԿԱՆ ԵՐԵՎԱՆԻ

(Ժամերը նշանակուած են ըստ Պետերբուրգի ժամանակի, որը թիֆլիսի ժամանակից յետ է 58 րոպէ):

Թիֆլիսից Բագու և Բագուից Թիֆլիս 1 գնացքը մեկնում է առ. 11 ժ. 19 ր., Բագուից հանում է եր. 9 ժ. 41 ր. Բագուից Թիֆլիս Գործարարի 3 գնացքը մեկնում է եր. 11 ժ. 29

Թիֆլիս հանում է եր. 5 ժ. 34 ր. Թիֆլիսից Բագու և Բագուից Թիֆլիս Գործարարի 3 գնացքը մեկնում է եր. 6 ժ. 34 ր., Բագուից հանում է առ. 7 ժ. 14 ր.

Բագուից Թիֆլիս մարդատար չէ 5 գնացքը մեկնում է եր. 4 ժ. 01 ր., Թիֆլիս հանում է առ. 6 ժ. 34 ր.

Թիֆլիսից Բագու և Բագուից Թիֆլիս Գործարարի 3 գնացքը մեկնում է առ. 8 ժ. 53 ր., Բագուից հանում է եր. 9 ժ. 01 ր.

Բագուից Թիֆլիս Գործարարի 3 գնացքը մեկնում է եր. 11 ժ. 18 ր., Թիֆլիս հանում է առ. 9 ժ. 30 ր.

Բագուից Թիֆլիս մարդատար չէ 4 գնացքը մեկնում է եր. 7 ժ. 50 ր., Թիֆլիս հանում է առ. 8 ժ. 42 ր.

Թիֆլիսից Բագու և Բագուից Թիֆլիս Գործարարի 3 գնացքը մեկնում է առ. 10 ժ. 05 ր., Բագուից հանում է եր. 5 ժ. 6 ր.

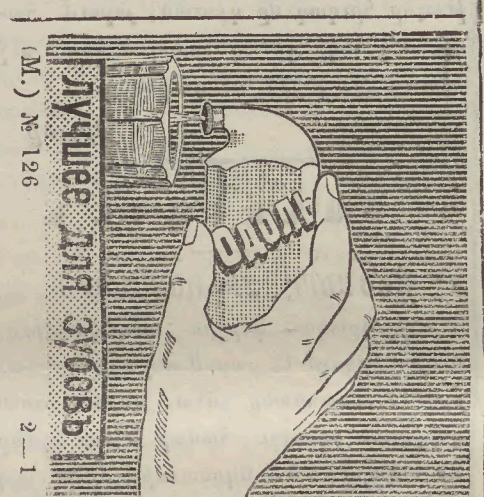
Բագուից Թիֆլիս Գործարարի 3 գնացքը մեկնում է առ. 7 ժ. 50 ր., Թիֆլիս հանում է եր. 7 ժ. 15 ր.

Թիֆլիսից Բագու և Բագուից Թիֆլիս Գործարարի 3 գնացքը մեկնում է եր. 7 ժ. 45 ր., Բագուից հանում է եր. 12 ժ. 10 ր.

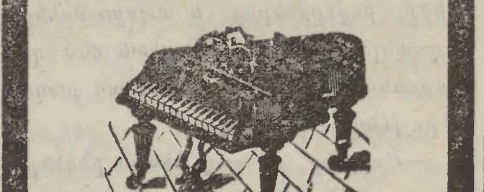
Թիֆլիսից Բագու և Բագուից Թիֆլիս Գործարարի 3 գնացքը մեկնում է եր. 1 ժ. 45 ր., Բագուից հանում է եր. 6 ժ. 50 ր.

Բագուից Թիֆլիս Գործարարի 3 գնացքը մեկնում է եր. 12 ժ. 30 ր., Թիֆլիս հանում է առ. 6 ժ. 30 ր.:

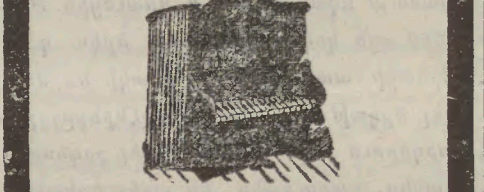
ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

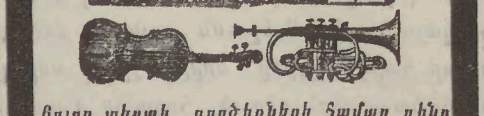
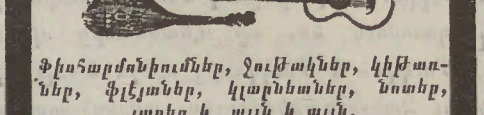
ԱՄԵՆԱՅՏՆԵՐ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԻ

ՈՐՅԵԱԼՆԵՐ

ԳՐԱԴԱՐԱՆՆԵՐ

ՆՈՐ-ԳՐԵՅՍԿՈՒՐԱՆՆԵՐ

ԵՐԵՎԱՆԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԻ ԵՒ ՆՈՏԵՐԻ ԿՈՂԵՍՆԵՐ ԳԵՐԱՐԱՆՆԵՐ

Բ. Մ. ՄԻՐԻՄԱՆԻԱՆԻ

Музыкальное депо
Б. М. МИРИМАНЯН
Тифлисть, Дворцовая ул.
(399) 36—9

Հասցե լոյս կը տեսնեն
Բոլորովին նոր եւ հարուստ ընկալողականութեամբ

ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՓԻՆԵԱՆԻ

1901 թ.

ՊԵՏԻ ԵՒ ԺՈՑԻ (Շիրակ)

ՕՐԱՅՈՑՆԵՐԸ

Այս օրերս լոյս կը տեսնի

ԱՐԶԱԿ ՏԵՐ-ՄԻՔԱՆԵԱՆԻ

ՈՒՍՈՒՄՆ Ս. ԳՐՈՑ

Նախաձեռնարկ

Հոգեւոր դպրանոցների

ԵՒ

Ս. գրքի ընթերցանութիւնի համար:

Ծախում է 26 ռուբլի ԳԵՐԱՆՈՒՄՆԵՐԻ:

Թեմն՝ հոգեւոր դպրանոցի բարձր դասարանների համար:

Դիմել՝ Գեղ. գրադատանոցը և կամ հեղինակին Հուշի:

Ս. գրքի ընթերցանութիւնի համար:

Դիմել՝ Գեղ. գրադատանոցը և կամ հեղինակին Հուշի:

Ս. գրքի ընթերցանութիւնի համար:

Դիմել՝ Գեղ. գրադատանոցը և կամ հեղինակին Հուշի:

Ս. գրքի ընթերցանութիւնի համար:

Դիմել՝ Գեղ. գրադատանոցը և կամ հեղինակին Հուշի:

Ս. գրքի ընթերցանութիւնի համար:

Դիմել՝ Գեղ. գրադատանոցը և կամ հեղինակին Հուշի:

Ս. գրքի ընթերցանութիւնի համար:

Դիմել՝ Գեղ. գրադատանոցը և կամ հեղինակին Հուշի:

Ս. գրքի ընթերցանութիւնի համար:

Դիմել՝ Գեղ. գրադատանոցը և կամ հեղինակին Հուշի:

Ս. գրքի ընթերցանութիւնի համար:

Դիմել՝ Գեղ. գրադատանոցը և կամ հեղինակին Հուշի:

Ս. գրքի ընթերցանութիւնի համար:

Դիմել՝ Գեղ. գրադատանոցը և կամ հեղինակին Հուշի:

Ս. գրքի ընթերցանութիւնի համար:

Դիմել՝ Գեղ. գրադատանոցը և կամ հեղինակին Հուշի:

Ս. գրքի ընթերցանութիւնի համար:

Դիմել՝ Գեղ. գրադատանոցը և կամ հեղինակին Հուշի:

Ս. գրքի ընթերցանութիւնի համար:

Դիմել՝ Գեղ. գրադատանոցը և կամ հեղինակին Հուշի:

Ս. գրքի ընթերցանութիւնի համար:

Դիմել՝ Գեղ. գրադատանոցը և կամ հեղինակին Հուշի:

Ս. գրքի ընթերցանութիւնի համար:

Դիմել՝ Գեղ. գրադատանոցը և կամ հեղինակին Հուշի:

Ս. գրքի ընթերցանութիւնի համար:

Դիմել՝ Գեղ. գրադատանոցը և կամ հեղինակին Հուշի:

ԹԻՖԼԻՍԻ ԳԵՂԱՊԵՏԻՆ ՎԵՐՈՒԹԻՒՆԸ
սրանով յայտարարում է ի գիտութիւն ընդհանրութեան, որ սոյն տարուայ սեպտեմբերի 9-ին, օրուայ ժամը 1-ին, իւր ատենում աճուրդ է նշանակուած կապալով տալու քաղաքի լուսատուութեան համար 12,000 պուղ կեղտիկի մատակարարումը: Պայմաններն կարելի է տեղեկանալ քաղաքային վարչութեան հորրորդ բաժանմունքում ամեն ինչ օր առաւօտեան ժամը 9-ից մինչև օրուայ ժամը (418) 3 ր. 3 - 3

ԱՐՑԱԽԻ ՀՈԳԵՒՈՐ ԹԵՄԱԿԱՆ ԴԴՐԱՆՈՅԻ

համար հարկաւոր են երկու համալսարանականներ՝ մէկը բարձր դասարանների ուսուցիչ, պատմութեան և աշխարհագրութեան, իսկ միւրը մատենաթիւրական աւարկանների համար, իւրաքանչիւրը 26 դասով և 1200 րուբլի ռոճկով: Նոյնպիսի դասերի համար կընդունուեն նաև ինստիտուտ աւարտողներ, դասը երեսնական րուբլով: Դիմել հեռագրով դպրանոցի տեսչին մինչև սեպտեմբերի 15-ը: (419) 5 2 Տեսուչ դպրանոցի՝ Բեմիկ ՎԵՐՈՒԹԵՏ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Թիֆլիսի կեղծոնական գրադատանոցում վաճառում են պետական դպրոցների համար կալմած հայոց կրօնի դասագրքեր՝ Եզնիկ ա. Երզնկեանի աշխատանքներով:

1. Առաջին գրքով. պատրաստականների համար. «Աղօթքները» բացատրութիւններ և գլխաւոր տօնների համառոտ պատմութիւնները: գ. տպագ., գինը 20 կոպ.:

II. Երկրորդ գրքով. առաջին դասարանի համար. «Հին ուխտի ս. պատմութիւններ» (նոր հրատարակութիւն) գինը 30 կոպ.:

ТРЕБУЙТЕ Везде
ШОКОЛАДЬ
С. С. И. У. К. МОСКВА.
(М.) № 90634 52—16

№ 4711
Рейнская фиалка
Поставилъ Дворъ
Его Императорского Величества
ФЕД. МЮЛЬГЕНСЪ
Колокольная № 4711 въ Кельнѣ на Рейнѣ н. Ринъ
Дѣйствительный Свѣжій Запахъ ФІАЛКИ.
безъ примѣси (МУСКУСА, ПАЧУЛИ и проч.)
МОДНЫЙ ПАРФЮМЪ ВЕЛИКОСВѢТСКИХЪ КРУГОВЪ.
Продается во всѣхъ лучшихъ магазинахъ.

ԳՐՈՑ
ԵՒ
ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԳԵՐՏԷՋ
Ե. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆԻ
(ԾՆՆԴ ՅՈՎԱՆՋԵԱՆԻ)

Ընդունում են տղայք և օրիորդներ և պատրաստում գիմնազիական ուսուցանական, վաճառականական և այլ միջնակարգ դպրոցներ մտնելու համար:
Ընդունելութիւնը՝ օգոստոսի 22-ից, ուսումը՝ սեպտեմբերի 1-ից: Մանկական պարտէզում ընդունում են 4 տարեկանից: (407) Տաւալո (Եբուտսկայ) № 38 8 - 6

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

ԹԻՖԼԻՍ, ԼԵՐՄՈՆՏՈՎՍԿԱՅԱ ՓՈՂՈՑ, № 9

Յանկայոյր ունենալ իրենց առեւտրական գործերի համար ցեղայնութիւն ամուսն ուսման ընթացքն աւարտած աշակերտների աշակերտահաններ թող բարեհաճեն զիմի կուրսերի հիմնողին՝ Մանուէլեանին: Աւարտողներն ստացել են մասնագիտական աւարական կրթութիւն, Կովկասի ուսումնարանական շրջանի գարարձուից հաստատուած ծրագրի համեմատ, և ունին օրինական ատեստատներ:

Ընդունելութիւններն սկսուելու են սեպտեմբերի 1-ից: Կուրսերի ծրագիրն ու կանոնները կարելի է ստանալ ծրագրակց եղբայրներից: Ծովախմբի քանկային գրասենեակում և Կուրսերի հիմնողի կարանում: Օտար քաղաքացիք զիմում են՝ Թիֆլիս, Կոմмерческихъ Бурсовъ С. П. Мануэляну. (367) 12 - 11